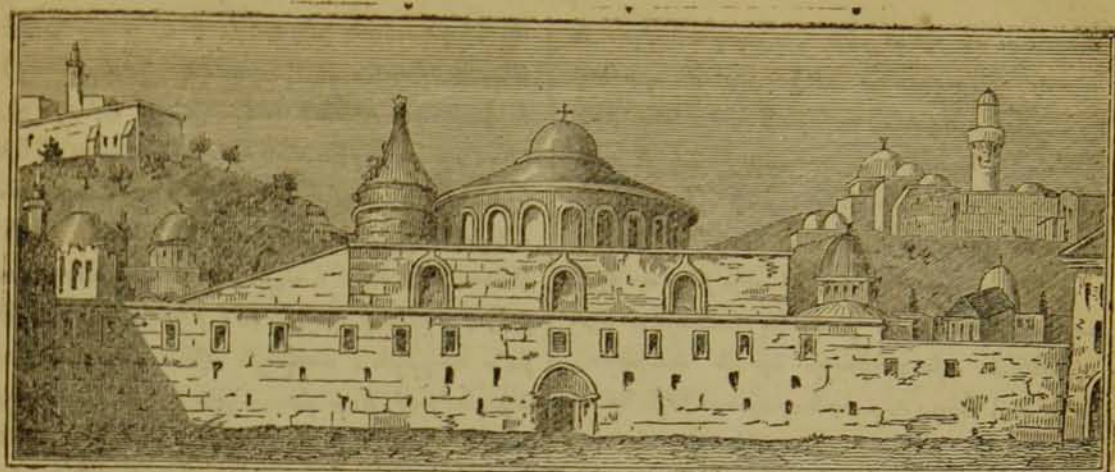

ԲՏԱՍԱՆՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 11.

ԱՄՍԱԳԻՐ

ՆՈՏԵՐԵՐ 30

1877.

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ, ԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ՄԱՍՄԱՐԱՐԱՅԻՆ ԱՐԽԱՆՆԵՐ (*)

Բ.

ԱՅՈՒՆՍ ահա, Սամարացի գեղ-
ջուրի և սարգսմիտ կիսն իւր խօսակցին
լոկ արապքին երեւոյթը տեսնելով, որ
ըստ ամենայնի թէ կերպարանօք, թէ
բարբառով թէ հանդերձի ձեւով և
թէ արապքին ամեն երեւութով մի
կատարեալ հրէայ էր. ընդ ամին՝ գիտ-
նալով նաեւ Հրէից ազգի՝ Սամարացի-
ներէն խորշուաւ այն բաղամանայ եւ
արմատացեալ սովորութիւնը, որ հետ-

զհետէ զօրանալով աղգային մի յատուկ
օրինաց կարգ անցած էր. իրաւամբ կը
զարմանայ իւր խօսակից հրէայ մար-
դոյն վրայ աւելի այն պատճառաւ, թէ
ինչպէս նա չը խղճահարիւր իւր ազգի
այն մասնաւոր օրինաց դէմ դործել.
ուստի և այս պատճառաւ մի յանդի-
մանական եղանակաւ կը յայանէ այս
մասին իւր զարմանքը ասելով՝ թէ
դու, որ Հրէայ ես ինչպէս ինչմէ, մի
Սամարացի կնիկէ ջուր կը խնդրես ան-
խորտարար, ոչաղաքէն Հրէայք Սա-

(*) Շարունակութիւն, տես թիւ 10.

մարացւոց հետ չեն հաղորդակցիր . և այսու կը սպասէր անշուշտ մի գոհացուցիչ բացատրութիւն ստանալ իւր խօսակցէն նորա այս նորօրինակ և անսովոր արարման վրայ . իսկ Յիսուս որ իւր Աստուածային ամենագէտ կարողութեամբ կանխօս գիտէր ինչ որ պիտի պատահի . և քաջ կը ճանաչէր այն միամիտ գիւղականի սրտի պարզութիւնը , հոգւոյ բարեպաշտութիւնը և հաւատոյ ընդունակութիւնը , եւ որ միայն իւր խորին տգիտութեան պատճառաւ կը մնար այն հեթանոսական խորին խաւարի և նորա նախապաշարմանց ու մոլութեանց մէջ , կնոջ այս հարցը պատեն հռիթ կը համարի նորա մթութեան քօղը վեր առնելու և հոգին լուսաւորելու . ծանուցանելով թէ ինքը մի լոկ Հրէայ անհատ և կամ մի պարզ հասարակ մարդ չէ , ինչպէս կը տեսնուի , ուստի և առանց իւր արարման մասին կնոջ սպասած բացատրութիւնը տալու , մի վսեմ վեհախառութեամբ կը պատասխանէ նմա , թէ՛ դու եթէ գիտնայիր որ ո՞վ է քեզմէ ջուր խնդրողն , անշուշտ դու իրմէն պիտի փութայիր խնդրել այն կենաց ջուրը , յորմէ խմողն այլ եւս չը ծարաւիր . սակայն կնոջ տգիտութիւնը այս մեծիմաստ յայտնութեան զօրութիւնը եւս չը կարենալով ըմբռնել և նիւթալանապէս իմանալով նորա խոստացած ջուրը եւս առաւել զարմանաց և շփոթութեան մէջ կ'իյնայ իւր այս զարմանալի խօսակցին վրայ . քանզի կը մըտածէ թէ այս աշքատ ճանապարհորդըն որ ոչ ջրհան ունի և ոչ պարան և որ իւր ծարաւն անցնելու անգամ անկարող լինելով իմօգնութեան կը դիմէ և ջուր կը խնդրէ ինձմէ . ապա ինչ մեծաբանութիւն է սոյս , որ ինձ կենդանի ջուր պարգեւելու սնուիառական խոստում կրնէ , ուստի և կ'ասէ անշուշտ

մի հեգնական շեշտով , թէ՛ դու միթէ մեր նախահայր Յակոբէն աւելի մեծ և կարողութեան տէր մէկը պիտի լի նիս , որ այդպէս մեծամեծ խոստումներ կընես , քանզի այն մեծ նահապեան անգամ իւր բոլոր կարողութեամբ և մեծութեամբ հազիւ կարողացաւ այս ջրհորը շինել , յորմէ թէ ինք խմեց և թէ իւր որդիքն . սակայն միւս կողմէն ևս նկատելով իւր խօսակցի կերպարանաց վսեմ հանգարտութիւնը , ձեւերուն ազնիւ պարկեշտութիւնը եւ խօսքերուն պարզ և վստահ եղանակը , որոց մէջ ոչ խաբեբայի մը երկիւղալի եւ շփոթ ձեւերն և ոչ սնապարծի մը ճամարտակութեան նշողը չէին տեսնուեր . միտքն կը շփոթի և կըսկսի մի աղօտ հաւատ գոյանալ նորա մէջ իւր խօսակցի կարողութեան վրայ . ուստի և կը խնդրէ 'ի նմանէ՛ պարգեւել այն խոստացեալ ջուրը , որպէս զի այլ եւս չը ծարաւի և ամեն օր հոն գալով ջուր հանելու աշխատութենէն ազատուի , Յիսուս տեսնելով կնոջ այս տարակուսական խնդրուածքը , իմացաւ որ իւր խօսքն հետզհետէ կըսկսի տալու լորիլ եւ արդիւնաւորիչ նորա սրտին մէջ և հաւասն թէ եւ տկար՝ ծնունդ կ'առնու նորա հոգւոյն մէջ , միայն մի ազդու մղման կը կարօտի զօրանալու և հաստատուն լինելու համար . վստն որոյ անմիջապէս խօսակցութեան նիւթը փոխելով , յանախակաւ կը հրամայ յէ՛ կնոջ երթալ իւր այրը կոչել , յորմէ շփոթելով կիներն և շիկնելով , անշուշտ 'ի յամօթոյ , կը պատասխանէ թէ ես այր չունիմ , սակայն կը ստէ աստ ողորմելի կիներ , որովհետեւ այր ունէր , որոյ հետ կը կենակցէր , բայց ինչպէս կը տեսնուի Յիսուսի յետագայ յանգիմանական պատասխանէն՝ ապօրինի էր իւր այրման ամուսինն զոր ինք ևս գիտնալով և այն միջոցին թերեւս սիր-

ստոծ էր զօրանալ իւր սրտին մէջ և խղճի խայթը անհանգիստ առնել հեռաւարտը կամիր որ իւր այս ապօրինի արարքը այն օտարական ճանապարհորդն իմանայ՝ ուստի և ստելով կարծէ ազատիլ այն դժուարութենէ. սակայն ինչ պատճառաւ կը ստէ այս բարեմիտ կինն. որոյ սրտի բարութիւնը և հոգւոյ սարգութիւնը այն խօսակցութեան կարճ ժամանակամիջոցին մէջ սկսած էր փայլիլ եւ Յիսուսի աստուածային կարողութեան վրայ սկսած էր գոյանալ իւր սրտի մէջ այն նորածիլ հաւասան, որով և կը յուսար ընդունիլ 'ի նմանէ մի այնպիսի ջուր. որոյ զօրութիւնը շատ մեծ պէտք է լինէր հասարակ կարգի ջրոց զօրութենէն. արդ' ինչպէս ուրեմն կը համարձակի ստել և իւր ամօթայի արարքը ծածկելու աշխատիլ մի այնպիսի մարդու ներկայութեան, որոյ կարողութիւնը գեր 'ի վերէ մարդկային կարողութենէ. քանզի՞ մի հասարակ մարդ չէ կարող ստեղծել մի այն տեսակ ջուր, ինչ որ նա կը խոստանայ շնորհել կնոջ. արդարեւ մտադրութեան արժանի մի կէտ է այս, որոյ վրայ հարկ է խորհրդածել եւ քննել ուշիւ թէ ի՞նչ պատճառաւ կը ստէ այս կինն. այլ սակայն, նախ քան այս մասին մտածելն և կնոջ ստելուն պատճառը քննելու համար այլ և այլ անհաստատ կարծեաց եւ ենթադրութեանց անել բաւիղին մէջ թարթափիլ. սոյն պատճառը գտնելու աւելի դիւրին եւ լուսաւոր ճանապարհ բռնած կը լինինք, եթէ ուղղակի մեր անձանց վրայ ուշադրութիւն դարձնելով. քննենք թէ ի՞նչ է պատճառն. որ « Զիք ինչ ծածուկ որ ոչ յայտնեսցի և գաղտնի որ ոչ ծանօցի » : Աստուածային անժխտելի վճռոյն ճշմարտութիւնը հաստատութեամբ գիտնալով հանդերձ դարձեալ գաղտնի մո-

լութեանց, ցոյութեանց և անկարգութեանց անձնատուր լինելով, կը ջանանք միշտ գաղտնեաց և մթութեան մէջ պահել մեր դարչելի արարքները և երբ յանկարծ յայտնուելով հրապարակ ելլէ, ստութեամբ ուրանալով չեմք կտմիր բնաւ տէր լինիլ, որով և շատ անգամ այս առթիւ այնպիսի ցած և անօրէն յանցանաց մէջ կը գլորինք, որք հազար անգամ աւելի վատթարագոյն են թագուղանելու աշխատուած յանցանքներէն. վասն զի փոխանակ մեծանունութեամբ մեր սխալմունքը ճանաչելով՝ հեղութեամբ խոստովանելու և ուղղութեան դարման հայթայթելու, ընդհակառակն այն աստիճան կը նուաստանանք, որ ստութեան, խաբէյութեան, զրոյարտութեան և այլ բազմադիմի ցած միջոցներու մէջ մեղադաւեն փնտռելով՝ այնպիսի վատութիւններ կը գործենք, որով և եւս կը ծանրացնենք մեր յանցանաց անպատուութեան հետ նաեւ մեր դատապարտութեան խստութիւնը. եթէ ոչ այս աշխարհի մէջ, սակայն անշուշտ հանդերձելոյն մէջ. որովհետեւ այս անկրաւ աշխարհի մէջ կրնայ պատահիլ շատ անգամ որ յաջողինք զանազան միջոցներով դատաւորաց տեսութիւնը պատրել կամ նոցա սիրտը շահել. սակայն հանդերձելոյն մէջ այս միջոցներու բոլորն ալ յօգս կը ցնդին, ըստ որում անդ՝ բուն իսկ սրտագէտն է դատաւորն, որոյ տեսութեան առջեւ բաց են մարդոյ երկկամանց ամենաճաճուկ ծալքերն անգամ. նա աւելի լաւ կը տեսնէ մեր հոգւոյ մթին խորշերը քան մենք աշխարհի ամենայայտնի առարկայները. անդ բուն իսկ ճշմարտութիւնն է մեր ոստին, որոյ առջեւ ստուերի պէս հալածական կը լինին ստութիւնք, խաբէյութիւնք եւ հնարք. անդ գերագոյն արդարութիւ-

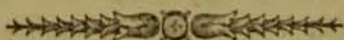
ներն է վճռատուն . յորմէ հալածական
կը խուսափին կողմնակցութիւն , մար-
դահաճութիւն եւ անիրաւութիւնն .
այսպէս ուրեմն , ամեն մարդ այս ա-
մենը գիտնալով հանգերձ . դարձեալ
յետ չը կենար չարիք գործելէ եւ այն
չարութեան գործերը մեծ խնամքով
մթութեան և խաւարի մէջ պահելու
հնարքներ որոնելէ . և ինչ պատճառաւ .
անշուշտ առաջի մարդկութեան ամօ-
թապարտ և առաջի օրինաց դատա-
պարտելի ներկայանալու երկիւղէն . ա-
հաւաստի ճիշդ մի և նոյն պատճառաւ
կը ստէ եւ այն ողորմելի կիսն կարծե-
լով պատրել իւր խօսակցի տեսութիւ-
նը նոյն ստութեան հնարքով և ազա-
տիկ իւր ապօրէն կենաց յայտնութեամբ
յառաջ գալիք ամօթապարտութենէն .
այլ սակայն Աստուածորդւոյն Յիսու-
սի աստուածային ամենակարող զօրու-
թեան մօտ 'ի դերեւ կ'ենէ մարդկան
այս ողորմելի հնարքն . քանզի Յիսուս
կը պատասխանէ կնոջ աոյն յանդիմանա-
կան եղանակաւ թէ՛ շատ աղէկ աստ-
ցիր թէ այր չունիմ . որովհետեւ հինգ
անգամ ամուսնացած ես և այժմեան
ունեցածդ քո օրինաւոր այրը չէ . ու
զորմելի կիսն իւր կենաց այս ամօթա-
լի պարագայից այսպէս անակնկալ կեր-
պիւ մի օտարական և անձանօթ մար-
դէ մանրամասն յայտնուիլը տեսնելով ,
կարծես շանթահար կը լինի և միայն այն
ատեն ուշաբերելով կը մտածէ թէ մի
հասարակ մարդ չէ կարող այսպէս ա-
յոյ գաղտնեաց վերահասու լինել . ուս-
տի եւ կը անպատասխանէ թէ՛ Տէ՛ր կը
տեսնեմ որ դու մի մարդարէ ես . ու
բով և կը խոստովանի իւր յանցապար-
տութիւնը :

Ա՛հ , ո՛ւր էր որ ամեն ատեն այս-
պէս նշաւակէր Աստուած ամեն խըս-
տասիրտ մեղաւորի և անզգամ անօրինի
զաւր մեղքերը և անգութ չարագոր-

ծութիւնները . ո՛ւր էր թէ՛ միշտ ինք-
զինքնին անրիժ եւ անարատ ծախող ,
բայց 'ի ներքուստ ամենայն գարշու-
թեամբ և անօրէնութեամբ լցեալ նոր
փորիսեցւոց ևս այսպիսի անակնկալ և
ազգու յայտնութիւններ լինէին երբե-
մըն այն գերբնական զօրութեամբ . վեր-
ջապէս ո՛ւր է թէ՛ իրենց աչքի ահագին
գերանները թողած այոյ շուղերը խո-
շորացուցիւ իբրեւ գերան ցոյց տալու
աշխատող բանասարկու և ցած ոգի ապի-
րատից եւս երբեմն լինէին այս տեսակ
ահարկու ազգարարութիւնք , յանդի-
մանական ազգու խրատք , որպէս զի
ամեն ոք այն յանցապարտ Սամարացի
կնոջ պէս յանկարծակիի գալով՝ ինք իւր
մէն ամաչէր , իւր ըրածն զգար , իւր
թմբութենէն սթափէր եւ վիհանձ-
նաբար իւր սխալանքները խոստովանե-
լով իւր ուղղութեանը փոյթ ու հոգ-
տանէր . եթէ իրօք Աստուած այսպէս
ուղղակի ամեն մարդու հետ եւս նոյն
Սամարացի կնոջ պէս վարուէր . ամեն
ստախօսի , ամեն խաբեբայի և ամեն
նենգաւոր կեղծաւորի շինծու գիմակն
այսպէս վար առնելով նոցա տգեղ մեր-
կութիւնը առակ նշաւակի ընէր՝ այն նոր
փորիսեցւոց ամօթն ունախատիները .
քան մեծ պիտի լինէր , և արդեօք պիտի
գտնուէր մէկն որ համարձակէր մի այս-
պիսի ամենադէտ դատաւորի առջեւ
վստահութիւն և անխռով սրտիւ ներկա-
յանալ . այլ սակայն Աստուած չը գոր-
ծադրեր այժմ իւր այն անմիջական ար-
դարութիւնը , որով և շատ տկարամիտ
ապիրատներ իրենց առժամանակեայ
յաջողութեամբ կուրացած առանց ա-
պագայն յիշելու . առանց այն ահարկու
և անաչառ դատաստանի պարագայ-
ները մոռաբերելու՝ արշաւաքայլ կըն-
թանան իրենց սիրելի և զուարճալի
սոցողոտային մէջ . որոյ պատճառաւ շատ
անգամ շատ տկարամիտ թշուառներ

մինչև անգամ Աստուծոյ արդարութեան վրայ տարակուսելու եւ նորա գէմ տրտունջներ իսկ բառնարու վարձութեան մէջ կը գլորին . սակայն այսպիսիք եւս մեծապէս կը սխալին եւ շոտ կ'անիրաւին բարերարին Աստուծոյ գէմ . որովհետեւ Աստուած իբրեւ մի գլծած եւ նախահոգ Հայր՝ արդէն կանխաւ գծած եւ սահմանած լինելով մարդկային օրէնքները՝ իւր գործը կատարած է . նա մատնանիշ ցոյց տուած է ամեն մարդոյ եւս՝ իւր կենաց ընթացից համեմատ եւ վախճանի հատուցումը . երանի՛ այն մարդուն , որ իւր կենաց ընթացքը այն աստուածագիծ օրինաց համեմատ կատարելով կը դիմէ ընդունիլ իւր պարտականութեան վարձն ու պոսիր . իսկ վայ այն մարդուն , որ այն օրինաց բոլորովին հակառակ կեանք վարելով իւր վախճանին՝ կը պատրաստուի մի ահաւոր դատաստանի :

(Ետեւանիւն)

ԱՍՏՂԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԵՐԿԻՐ (Գ)

Ներկայ յօդուածով պիտի խօսիմք երկրի տարեկան շարժման եւ այն երեւոյթներուն վերայ , որք յառաջ կը գան երկրի կրկին շարժումներէն . երկրի արեգական բոլորաթիւր գծած ծիրը կոր մակարթակ մ'է , որ արեգական եւ երկրի կեդրոնէն կ'անցնի եւ կըսուի ծիր խաւարման : Ինչպէս բոլոր մոլորակներուն , նոյնպէս երկրի ծիրը , կամ ոլորտը ձուածեւ մ'է , որոյ վառա-

րաններուն միոյն մէջ է արեգակը . այս ձուածեւին տարածութիւնները թէև արեգական երկրէս ունեցած հեռաւորութեան վերայ խօսած ատեն նշանակած եմք , բայց աւելորդ չեմք համարեր աստ եւս կրկնել :

Հեռաւորութիւն մերձակէտի . 0.98323
կէս մեծ առանցքի . 1.00000
հեռ . հեռակէտի . 1.01677

Հետեւաբար երկրային ոլորտի կեդրոնազանցութիւնը կըլայ . 0.01677

Այս թիւերը երկրի ոլորտի ձևոյն վրայ բաւականին գաղափար մը կը տան եւ կը ցուցնեն թէ երկիրը արեգական շուրջը ինչպիսի հեռաւորութեամբ կը շարժի : Ահաւասիկ այս հեռաւորութեանց հասարակածի շառաւիղի , ընդ նմին հաղարամեգրի վերածուածը .

հասա . շառաւիղ հաղարա .
Հեռ . մերձ . 22 800 145 500 000
կէս մեծ առ . 23 200 148 000 000
հեռ . հեռա . 23 600 150 500 000

Մեծագոյն եւ փոքրագոյն հեռաւորութեանց տարբերութիւնը հասարակածի շառաւիղին 800 անգամն է , կամ 5 000 000 հաղարամեգր :

Այս անհուն ճրի բովանդակ երկայնութիւնն է բոլորակ թուով 930 միլիօն հաղարամեգր , զոր երկիրը ամեն տարի կը քալէ 365 1/4 միլիօն օրէն , կամ աւելի ճիշդը 365 օր . 6 ժամ , 9 վայր . եւ 10 , 6 երկվայրկենէն , ուրեմն երկիրը օրը 2 544 200 հաղարամեգր կընթանայ . մէկ ժամէն 2 602 հաղարա . իսկ մէկ երկվայրկենէն 29 450 մեգր : Բայց այս արագութիւնը փոփոխական է . որովհետեւ կը նուազի , երբ երկիրը արեգակէն հեռանայ , այնպէս որ , երբ հեռակէտին վերայ հասնի , մէկ երկվայրկենէն 28 960 մեգր կընթանայ . իսկ արագութիւնը կը սաստկանայ . քանի մօտենայ արեգական . մերձակէտին վերայ երկվայրկենական արագութիւն

(Գ) Տէս թիւ 7 :